

národ (srov. Ef 3,6n). Skutky apoštolů nám dokládají veškerou námahu křesťansko-židovské církve usilující v čele se svatým Pavlem o překonání této obtíže.

Pokud víme, že prvotní církev s takovou odvahou aplikovala na sebe podobenství, které Ježíš namířil na farizeje, pak je jasné, že i my bychom ho měli aplikovat na naši dnešní církev. Připomeňme, že kamenem úrazu veškerého pohoršení byl Ježíšův postoj (a tedy Boží postoj!) k těm *druhým*, k těm takzvaným *nepráteleům* náboženství. Tady se Boží myšlení liší od lidských myšlenek – nenechává se nijak ovlivnit ze strany nepřátel. Nesouhlasí s tím, aby někdo stavěl hranice jeho dobroty a rozhodoval, kdo k němu patří a kdo je naopak proti němu. Strážci náboženství si nemohou namloutvat, že jsou současně také strážci Boha, podobně jako jistí mocní lidští úředníci, kteří sami rozhodují, koho připustit nebo nepřipustit do přítomnosti jejich nadřízeného.

My – takzvaní *lidé církve* – nebo jak někdy říkáme *praktikující křesťané*, jsme uprostřed věčného pokušení, a je krásné si někdy všimnout, že Kristovo slovo je dodnes tak *živé a působivé*, že nám to dává poznat a vede nás k vlastní sebekritice. Dnes mají tito *druzí* – lidé, kteří tráví dny na náměstích zahálením (nebo rvaním), jiná jména; už to nejsou celníci nebo pohané, ale stále je vidíme, a my, aniž bychom si toho všimli, končíme u toho, že je někdy považujeme za nepřátele Boží, kteří už jsou pro něho nenávratně ztraceni, a to jenom proto, že se nám zdají být nenávratně ztraceni na základě našeho způsobu uvažování a přemýšlení. Jak je smutné slyšet tak často o rozdělování lidí na katolíky nebo laiky, v horším případě slyšet hovořit o „křesťanech“ a pochopit, že se tímto jménem myslí pouze ti, kdo volí určitou politickou stranu!

Nemůžeme samozřejmě celou vinu svalovat pouze na nás samotné. Možná ji nesou i ti „druzí“; viděli jsme však, jak poměřuje Ježíš – ne na základě viny, ale na základě potřeby. Tito lidé potřebují *Boží království a jeho spravedlnost* stejně tak jako my, aby nezemřeli hladem nebo v přepychu. V Ježíšově době žili někteří, co rozdělovali lidi na *syny světla a syny temnoty* a hlásali jedny milovat a druhé nenávidět (*Pravidla kumránské komunity*). Ježíš však toto schéma narušil, když řekl: *Slyšeli jste, že bylo řečeno: ‚Miluj svého bližního‘ a měj v nenávisti svého nepřítele. Ale já vám říkám: Milujte své nepřátele!* (Mt 5,43n); *Vy všichni jste bratři!* (Mt 23,8). Ježíšův učedník se nikdy nesmí nechat svést k tomu, aby považoval některé lidi za přátele a jiné za nepřátele; on sám však může být v něčích očích pokládán za nepřítele, ale on nemůže vnímat jako nepřítele nikoho. Trváme-li na rozdělení do dvou skupin, Ježíš nám jasně naznačil, ke které skupině se hlásí on – ne k teologům, zasvěceným, kteří jsou si příliš jisti sami sebou, ale k těm, kdo dnes duchovně představují slepé, chromé a malomocné. Celníci a nevěstky (nejen farizeové) mohou předejít i nás do nebeského království!

Všechno jsou to Boží cesty a úmysly. Nikde není napsáno, že je musíme za každou cenu pochopit; musíme je pouze ctít a být mu vděční za to, že je tomu právě tak a že jsou jeho míry tak odlišné od těch našich. Vždyť dobře víme, k čemu naše *poměřování* vede. Svatý Pavel volal: *Ó, jak bezedná je Boží štědrost, moudrost i poznání! Jak neproniknutelná jsou jeho rozhodnutí a neprobádatelné způsoby jeho jednání!* (Řím 11,33).

V eucharistii se dnes seskupme kolem Ježíše s vděčností a pokorou jako ti, kdo dorazili v podobenství na vinici jako poslední, ale přesto dostali denár a vrátili se s velkou radostí pramenící z pánovy velkorysosti domů. Tímto denárem je Boží království, které nám Ježíš daruje spolu s darem sebe sama; co více – je to sám Ježíš osobně přítomný.

Raniero Cantalamessa – *Slovo a život*

Prameny, odkazy

Daniel J. Harrington – Evangelium podle Matouše – Sacra pagina; Silvano Fausti – Nad evangelium podle Matouše; Petr Karas – Boží slovo na každý den; Angelo Scarano – www.pastorace.cz; Petr Mareček – www.biblickedilo.cz; Misál na každý den liturgického roku

Vydává Pastorační středisko brněnské diecéze jako součást diecézního biblického programu *Vezmi a čti*. Ke stažení na www.vezmiacti.cz.

25. neděle v mezidobí – cyklus A

18. září 2011

Ježíš řekl svým učedníkům toto podobenství: ¹„Nebeské království je podobné hospodáři, který vyšel časně zrána najmout dělníky na vinici. ²Smluvil s dělníky denár na den a poslal je na vinici. ³Když vyšel kolem devíti hodin, viděl jiné, jak stojí nečinně na trhu. ⁴Řekl jim: Jděte i vy na mou vinici a dám vám, co bude spravedlivé. ⁵A šli. Kolem dvanácti a kolem tří hodin odpoledne vyšel znovu a udělal to zrovna tak. ⁶Vyšel kolem pěti hodin a našel jiné, jak tam stojí, a řekl jim: ‚Co tu celý den nečinně stojíte?‘ ⁷Odpověděli mu: ‚Nikdo nás nenajal.‘ Řekl jim: Jděte i vy na mou vinici!‘ ⁸Když nastal večer, řekl pán vinice svému správci: ‚Zavolej dělníky a vyplat' jim mzdu, začni od posledních k prvním.‘ ⁹Přišli ti, kdo nastoupili kolem pěti odpoledne a dostali po denáru. ¹⁰Když přišli první, mysleli, že dostanou víc, ale i oni dostali po denáru. ¹¹Vzali ho, ale reptali proti hospodáři: ¹²‚Tady ti poslední pracovali jedinou hodinu, a dals jim zrovna tolik co nám, kteří jsme nesli tíhu dne i horko.‘ ¹³On však jednomu z nich odpověděl: ‚Příteli, nekrivdím ti. Nesmluvil jsi se mnou denár? ¹⁴Vezmi si, co ti patří, a jdi. Chci však i tomuhle poslednímu dát jako tobě. ¹⁵Nesmím s tím, co je moje, dělat, co chci? Anebo závidíš, že jsem dobrý?‘ ¹⁶Tak budou poslední prvními a první posledními.“

Mt 20,1-16a

Úvod k meditaci

I nám se může zdát tento typ odměňování jako nespravedlivý a nepřijatelný. Nezapomeňme ale, že zde nejde o skutečnou mzdu za práci, ale jedná se o účast v Božím království. A tato účast je vždy darem, milostí. Není z našich zásluh, ale ze síly Boží přízně. Moje přičinění se a námaha na dobrém díle je ale znakem toho, že tento dar s vděčností přijímám. Boží velkorysost překračuje naše chápání. Jaké je to s mojí velkorysostí? Vede mě velkorysost ke schopnosti bezpodmínečné lásky?

Výklad biblického textu

Kontext: Ježíš mluví často ve svých podobenstvích o vinici. Podobenství o dělnících na vinici (Mt 20,1-16), podobenství o dvou synech (Mt 21,28-32) a podobenství o zlých vinařích (Mt 22,33-41) vytváří trilogii v Matoušově evangeliu s tematikou vinice. V tomto dnešním podobenství nás Ježíš poučuje, že před Bohem nemůžeme trvat na pevném poměru mezi výkonem a odměnou a že se nemůžeme domáhat vypočitatelné odměny na základě našeho výkonu. Bůh nenechá žádnou námahu bez odměny. Bůh si však ponechává vlastní svrchovanou svobodu a může bohatě obdarovat ze své svobodné dobroty – nehledě na veškeré zásluhy.

T ý d e n
s B o ž í m
s l o v e m

1. čtení:

Iz 55,6-9

2. čtení:

Flp 1,20c

-24.27a

Evangelium:

Mt 20,1-16a

Srování:

Lv 19,13

Dt 24,15

Mt 6,23

Mk 7,22

Mt 19,30

Mk 10,31

Lk 13,30

¹**Nebeské království je podobné hospodáři, který vyšel časné zrána najmout dělníky na vinici:** Podobenství o dělnících na vinici se objevuje pouze v Matoušově evangeliu. Vyprávění je v podobenství založeno na pracovním vztahu mezi majitelem vinice, hospodářem, a různými skupinami dělníků. Jedná se patrně o období vinobraní, kdy je třeba k práci mnoha rukou. Z tohoto důvodu najímá majitel vinice dělníky nejen na začátku pracovního dne, nýbrž i během dne, dokonce i hodinu před ukončením práce.

²**Smluvil s dělníky denár na den a poslal je na vinici:** S prvními dělníky hospodář smluvil obvyklou denní mzdu – jeden denár (20,2), která byla vyplácena podle tehdejšího zvyku večer (Lv 19,13; Dt 24,15; Tob 4,14).

³**Když vyšel kolem devíti hodin, viděl jiné, jak stojí nečinně na trhu:** Pozdějším dělníkům přislíbil dát, *co bude spravedlivé* (20,4.5).

⁷**Odpověděli mu: „Nikdo nás nenajal. Řekl jim: Jděte i vy na mou vinici!“:** Poslední dělníky posílá na svou vinici bez toho, že by výslovně mluvil o nějaké odměně.

⁸**Když nastal večer, řekl pán vinice svému správci: „Zavolej dělníky a vyplat jim mzdu, začni od posledních k prvním.“** ⁹**Přišli ti, kdo nastoupili kolem pěti odpoledne a dostali po denáru:** Kdyby se měla vyplácet odměna podle přesně vykonané práce, pak by měli poslední dělníci dostat dvanáctinu odměny prvních. Jestliže však poslední dostali celý denár (20,9), pak by měli první dostat 12 denárů. Přesto však nechává majitel vinice vyplatit všem, od posledního do prvního, stejnou odměnu, každému jeden denár.

¹¹**Vzali ho, ale reptali proti hospodáři:** Dělníci, kteří *nesli tíhu dne i horko*, hledí na zásadu, podle které odměna musí odpovídat výkonu. Pán vinice jim ale chce dát poznat širší úhel na věc, a vypočítává řadu dalších faktorů, které jsou důležité pro jeho jednání a jeho posuzování.

¹⁵**Nesmím s tím, co je moje, dělat, co chci? Anebo závidíš, že jsem dobrý?:** Pán vysvětluje důvody svého jednání. Nejprve se pán vinice zmiňuje o své spravedlnosti. Dává prvním najatým dělníkům takovou odměnu, kterou s nimi ujednal: *Nesmluvil jsi se mnou denár?* (v.13) Někdy jim mzdu a nekřivdí jim. Pak jim připomíná svou svobodu. Může svobodně disponovat se svým majetkem. Může z něj dát komu chce a nikdo mu v tomto ohledu nemůže stanovovat předpisy. Jako důvod svého jednání vůči posledním najatým dělníkům zmiňuje pán vinice dobrotu. Plnou mzdu obdrželi ne proto, že by si ji zasloužili svou prací nebo že by na ni měli nárok, nýbrž proto, že pán vinice je dobrý.

¹⁶**Tak budou poslední prvními a první posledními:** Podobenství o dělnících na vinici, které je odpovědí na kritické postoje židovských zbožných vykonavatelů Mojžíšova zákona, dramatizuje zkušenost Ježíšovy misijní činnosti v Izraeli. On, který byl odmítnut jako mesiáš vyvoleného národa, volá ty, kteří byli pokládáni za vyloučené ze spásonosné činnosti jako hříšníci a neznaný lid. Ti se stávají prvními adresáty dobrotivého a štědrého Božího působení. Toto podobenství uvádí do krize židovství, zvláště ty náboženské proudy a směry, které rozvinuly nauku o vykoupení, jež se zcela zakládá na lidském úsilí. Naproti tomu Ježíš hlásá spásu, která je nezaslouženým Božím darem. Pouze Boží spásonosná činnost umožňuje učedníkovi, aby Ježíše svobodně, nerozdělným srdcem a bez kompromisů následoval (Mt 19,26).

Další texty v týdnu

Po: Ezd 1,1-6; Lk 8,16-18

Út: Ezd 6,7-8.12b.14-20; Lk 8,19-21

St: Ef 4,1-7.11-13; Mt 9,9-13

Čt: Ag 1,1-8; Lk 9,7-9

Pá: Ag 1,15b-2,9; Lk 9,18-22

So: Zach 2,5-9.14-15a; Lk 9,43b-45

K tématu

Slyšeli jsme podobenství řadící se mezi jedno z nejvíce prodiskutovaných z celého evangelia. Krátce si je připomeneme i proto, abychom si vyjasnili některé konkrétní detaily, jimiž se vlastně inspirovalo. Vyobrazená scéna je velmi blízká jak Ježíšovi, tak i jeho posluchačům. Nastal čas vinobraní a na vinici je každá ruka dobrá; majitel jedné z velkých vinic se ubírá na náměstí, poněvadž ví, že tam nalezne lidi bez práce. Jeho první výzva proběhne časné zrána, poslední dělníci jsou povoláni na vinici v pět hodin odpoledne. S těmi prvními si smluvil jako odměnu jeden denár – obvyklá denní mzda; s ostatními pak *„co bude spravedlivé“*, tedy jak si dotyční určitě mysleli, méně než jeden denár. Avšak jaké překvapení – večer dostali ti poslední stejně jako ti první – celý denár. Ti první se ale cítí být poškození, a proto vysílají své zástupce za pánem s protestem; přitom s sebou berou i skupiny těch naposled příchozích dělníků, kteří neměli jakýkoli důvod k protestu. Majitel vinice se však s naprostým klidem ospravedlňuje a uzavírá celou záležitost slovy namířenými k tomu, kterého se to dotklo nejvíc: *„Závidíš, že jsem dobrý?“*

Ježíš si pro svůj příklad vybral situaci z běžného života a proměnil ji v Boží slovo – slovo v obrazech. Na začátku jsme říkali, že ústřední téma dnešní bohoslužby zní: *Boží myšlenky nejsou myšlenky člověka*. Nuže, kde je v tomto podobenství ukrytá Boží myšlenka? – Určitě v jednání hospodáře v okamžiku výplaty! Někdo by mohl na takové jednání zůstat užasle hledět, jiný by se snad nad ním mohl i pohoršit – stejná výplata pro všechny? Jenomže tady je to úplně jinak. To, co chtěl Ježíš hlavně zdůraznit, je velká odměna i pro ty poslední! Právě v tomto způsobu nahlížení bychom měli hledat odpověď. Proč to dělá?

Odpověď slyšíme v závěru: *„Protože jsem dobrý!“* Spravedlnost poměřuje podle zásluh, dobrota však podle potřeb. Ti naposled najatí dělníci jsou vinní tím, že zůstali celý den nečinně stát na tržnici a nechali se hledat majitelem vinice, místo aby se sami snažili hledat uplatnění. Přesto hospodář více než na jejich vinu hledí na jejich potřeby. Hodinová mzda – pětina denáru nebo ještě méně – určitě nestačí pro obživu rodiny; jejich děti by měly hlad, kdyby se otec vrátil domů s prázdnými rukama. Hospodář měl soucit s jejich chudobou, proto jim nechává vyplatit mzdu za celý den. Podobenství nepopisuje výrok soudního rozhodnutí, ale gesto člověka plného dobroty, velkodušnosti a citlivosti k chudým. A právě takový je Bůh, chtěl říci Ježíš; tak dobrý, že dává možnost přijít do svého království také celníkům a hříšníkům (J. Jeremias).

Ale nemůže tomu být jinak, než aby se hned neozvaly lidské myšlenky. Vytvářejí vlastně druhý vrchol podobenství a jsou vyjádřeny reptáním a stížnostmi dělníků časného rána. Ježíš tímto způsobem naráží na farizeje, kteří se pohoršovali nad jeho zvykem obracet se k lidem na okraji náboženské skupiny nebo přímo mimo ni – k celníkům a hříšníkům. Ježíš jako by chtěl ukázat, že jeho způsob jednání kopíruje Boží jednání – on je dobrý, proto i já jsem dobrý. *„Blaboslavený, kdo se nade mnou nepohorší“* (Mt 11,6).

Tito lidé byli žárliví na Boží dobrotu; chtěli by si ji nechat jenom sami pro sebe a cítí se dotčeni tím, že Bůh (a Ježíš Kristus) ji dokazuje tak velkoryse i těm, kteří si ji podle jejich úsudku vůbec nezaslouží.

Nyní přichází na řadu otázka, jež by nás měla přenést z Písma přímo do života, z Ježíšovy doby přímo do našeho času. Jednoho dne tuto otázku učedníci položili Ježíšovi: *„Pane, říkáš toto podobenství jenom nám, nebo všem?“* (Lk 12,41). Tutéž otázku si klademe i my, tady a teď: Pro koho bylo vysloveno toto podobenství? Odpověď nám implicitně předkládá evangelista Matouš a prvotní církev. Aplikovali to, co Ježíš řekl jednoho dne farizeům, sami na sebe. Běda vám, pokud se budete pohoršovat nad Božím jednáním! Pokušení se objevovalo v první církvi v jiné formě. Ten Ježíš, který ve své době chodil za celníky a hříšníky, nyní podněcuje své učedníky, aby se vydali za neobřezanými a pohany! Dělníci poslední hodiny se pak najednou stali dědici Království stejně jako starý vyvolený